

OPIS ISTOTNYCH ZAGADNIENÍ
dla Komisji Egzaminacyjnej
do zadania z zakresu prawa karnego
egzamin radcowski - 28 marca 2017 r.

Zdaniem zespołu do przygotowania zadań na egzamin radcowski, w przypadku zadania z zakresu prawa karego, zasadne jest sporządzenie apelacji. Zdający przy rozwiązywaniu zadania powinni zwrócić uwagę na następujące problemy:

1. Sąd Rejonowy błędnie przyjął w opisie czynu przypisanego, jak również błędnie ustalił, że zdolność oskarżonego do rozpoznania znaczenia swojego czynu oraz pokierowania swoim postępowaniem była ograniczona w stopniu znacznym, powielając w tym zakresie błąd z zarzutu aktu oskarżenia. Z opinii psychiatrycznej, która słusznie została obdarzona wiarą w całości wynika, że zdolność oskarżonego do rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem była ograniczona, ale w stopniu nieznacznym. W tym stanie rzeczy w apelacji należało postawić zarzut błędu w ustaleniach faktycznych, który winien być połączony z odpowiednim wnioskiem – o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez wyeliminowanie z opisu czynu i kwalifikacji prawnej tej okoliczności.
2. Z powyższym uchybieniem związana była kolejna wadliwość, polegająca na zastosowaniu nadzwyczajnego złagodzenia kary z art. 60 § 1 i § 6 pkt 4 k.k. poprzez wymierzenie kary pozbawienia wolności poniżej dolnej granicy ustawowego zagrożenia. Skoro nie istniała podstawa do ustalenia ograniczonej poczytalności w stopniu znacznym, nie było także podstawy do nadzwyczajnego złagodzenia kary z powodu tej właśnie ograniczonej poczytalności, a innej podstawy nadzwyczajnego złagodzenia kary Sąd nie ustalił. W takim stanie rzeczy uzasadniony jest zarzut naruszenia prawa materialnego, mający wszakże wtórny charakter względem zarzutu błędnych ustaleń faktycznych. Zarzut ten jednak winien być postawiony, gdyż ograniczenia wynikające z zakazu *reformationis in peius* (art. 434 § 1 k.p.k.) umożliwiają ingerencję w zaskarżone orzeczenie, gdy środek odwoławczy wniesiony jest na niekorzyść przez pełnomocnika, jedynie w razie stwierdzenia podniesionego uchybienia. Z tak sformułowanym zarzutem winien być związany wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku i wymierzenie kary pozbawienia wolności pozostającej w granicach sankcji. Należy odnotować, iż aktualnie brak reguły *ne peius*, zawartej wcześniej w art. 454 § 2 k.p.k. (aktualnie uchylonym), która zabraniałaby podwyższenia kary pozbawienia wolności w razie zmiany ustaleń faktycznych.
3. Oskarżony w czasie popełnienia czynu z pkt II aktu oskarżenia był skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo z art. 191 § 2 k.k. na karę pozbawienia

wolności, co stanowi negatywną przesłankę warunkowego zawieszenia wykonania kary. Zważywszy natomiast na fakt, że oskarżony był karany za przestępstwo z art. 191 § 2 k.k. na karę 2 lat pozbawienia wolności, która była objęta karą łączną, a tę karę łączną oskarżony odbył w całości w okresie od 17 października 2009 r. do 17 października 2012 r., Sąd I instancji powinien również ustalić, że oskarżony działał w warunkach powrotu do przestępstwa. Przestępstwa z art. 191 § 2 k.k. i z art. 190a § 1 i 3 k.k. są przestępstwami podobnymi, gdyż dobrem chronionym przez ich typy jest wolność. Przestępstwa podobne to przestępstwa należące do tego samego rodzaju (art. 115 § 3 k.k.), a takimi są przestępstwa skierowane przeciwko temu samemu dobru prawnemu. Sąd Rejonowy nie ustalił natomiast ani podobieństwa przestępstw, ani okresu odbycia kary pozbawienia wolności, ani tego, że w czasie 5 lat od odbycia kary pozbawienia wolności oskarżony dopuścił się ponownie przestępstwa tego samego rodzaju. Konieczne było więc podniesienie również uchybień związanych z powyższymi kwestiami. W pierwszym wypadku powinien być to zarzut naruszenia prawa materialnego – art. 69 § 1 k.k., drugim zaś – zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku poprzez zaniechanie ustalenia, że oskarżony dopuścił się przypisanego mu zachowania w warunkach powrotu do przestępstwa. Wnioski odpowiadające tym zarzutom winny dotyczyć odpowiednio – zmiany wyroku poprzez ustalenie, że oskarżony działał w warunkach powrotu do przestępstwa, a także uchylenia rozstrzygnięcia o warunkowym zawieszeniu wykonania kary. Dodać należy, że nawet gdy kara pozbawienia wolności orzeczona za umyślne przestępstwo podobne objęta została węzłem kary łącznej, to i tak warunki recydywy specjalnej są spełnione, gdy ta kara jednostkowa została orzeczona w wymiarze co najmniej 6 miesięcy i w takim też co najmniej wymiarze odbyta została kara łączna (np. uchwała Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 1985 r., VI KZP 5/85, OSNKW 1985, z. 7-8, poz. 54).

4. Decyzja Sądu Rejonowego o nieuwzględnieniu wniosku o zadośćuczynienie także była błędna, gdyż wszystkie argumenty, jakie podniósł Sąd w uzasadnieniu dotyczą niemożności orzeczenia obowiązku naprawienia szkody, a nie obowiązku zadośćuczynienia. W aktach znajdowały się natomiast wystarczające dowody na okoliczność doznania krzywdy. Wniosek o orzeczenie obowiązku zadośćuczynienia jest prawidłowy merytorycznie, został złożony w terminie, niemniej do jego uwzględnienia należałoby zmienić ustalenia faktyczne. Z tego powodu należało podnieść zarzut błędu w ustaleniach faktycznych polegającego na braku ustalenia istnienia krzywdy i nieokreślenia jej wymiaru. Z takim zarzutem winien być skorelowany wniosek o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez orzeczenie na podstawie art. 46 § 1 k.k. obowiązku zadośćuczynienia poprzez zapłatę na rzecz pokrzywdzonej Lidii Salomon kwoty pieniężnej, względnie orzeczenie nawiązki na podstawie art. 46 § 2 k.k.
5. Kolejnym uchybieniem Sądu I instancji było niezasadne pouczenie Darii Kołodziejczyk o prawie do odmowy zeznań. Daria Kołodziejczyk była siostrą żony brata oskarżonego,

a więc nie była osobą najbliższą w rozumieniu art. 115 § 11 k.k. i nie mogła skorzystać z uprawnienia z art. 182 § 1 k.p.k. Należy jednak zwrócić uwagę, iż uchybienie to nie miało wpływu na treść wyroku, gdyż niekorzystne dla oskarżonego okoliczności, jakie wynikały z zeznań Darii Kołodziejczyk, zostały ustalone na podstawie innych dowodów. Jakkolwiek zatem doszło do uchybienia procesowego ze strony Sądu, podniesienie zarzutu obrazy art. 182 § 1 k.p.k. nie jest konieczne gdyż nie miało wpływu na treść wyroku.

6. W zakresie rozstrzygnięcia co do czynu z pkt. I aktu oskarżenia Sąd I instancji błędnie umorzył postępowanie, gdyż wartość przedmiotu przestępstwa przeciwko mieniu nie ma znaczenia w sytuacji, kiedy sprawca dokonując rozboju używał przemocy wobec osoby. Pojęcie przemocy wobec osoby ma takie samo znaczenie jak pojęcie gwałtu na osobie, którym ustawodawca posłużył się w art. 130 § 3 k.k., a więc do takiego zachowania nie stosuje się m.in. art. 119 k.w. (zob. uchwałę SN (7 – zasada prawna) z 17.12.2008 r., I KZP 27/08, OSNKW 2009, z. 1, poz.1). W realiach sprawy przemoc używana przez Anatola Jakińskiego miała zresztą cechy gwałtu na osobie z uwagi na intensywność. W sprawie były podstawy do ustalenia przestępstwa rozboju z uwagi na treść obdarzonych wiarą zeznań pokrzywdzonej – opisała ona zdarzenie, w którym oskarżony użył wobec niej przemocy i zabrał sukienkę. Nie miała znaczenia wartość sukienki, która według stanu prawnego na czas orzekania rzeczywiście nie przekraczała $\frac{1}{4}$ minimalnego wynagrodzenia, a według stanu na czas czynu przekraczała 250 zł. W tym stanie rzeczy należało podnieść zarzut błędu w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę wyroku poprzez nieustalenie, że oskarżony zabierając sukienkę użył wobec Lidii Salomon przemocy, czym wypełnił dyspozycję art. 280 § 1 k.k., a nie art. 119 § 1 k.w. Z tak postawionym zarzutem należało powiązać wniosek o uchylenie zaskarżonego wyroku celem ponownego rozpoznania sprawy, gdyż zmianom w tym zakresie sprzeciwia się art. 454 § 1 k.p.k.
7. Zasadne jest także podniesienie zarzutu naruszenia art. 624 § 1 k.p.k. polegającego na niezasadnym zwolnieniu oskarżonego od kosztów sądowych w zakresie czynu z pkt. II, gdyż takiej decyzji nie uzasadniała jego sytuacja majątkowa. Naruszeniem art. 627 k.p.k. było niezasądzenie kwoty obejmującej wynagrodzenie pełnomocnika, wynikającej z oświadczenia. Należało więc postawić zarzut obrazy tego przepisu, łącząc go ze stosownym wnioskiem o zmianę wyroku i zasądzenie wnioskowanej należności od oskarżonego na rzecz oskarżycielki posiłkowej.